

Oleskelulupa ja ammatillisen koulutuksen työpaikalla järjestettävä koulutus (oppi- ja koulutusopimus)

Ammatilliseen koulutukseen on vapaa hakeutumisoikeus. Koulutukseen voivat näin ollen hakeutua myös EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevat kolmansien maiden kansalaiset. Opiskelu edellyttää kolmansien maiden kansalaisilta tarkoitusta varten myönnettyä oleskelulupaa.

Opiskelua varten myönnettävä oleskelulupa

Kolmannen maan kansalaisen on pääsääntöisesti haettava ensimmäistä oleskelulupaa ulkomailla ennen Suomeen saapumistaan. Keskeiset edellytykset, joiden täyttyessä opiskelua varten oleskelulupa voidaan myöntää, ovat muun muassa toimeentulo vaatimus sekä opiskelijalta edellytettävä sairausvakuutus.

Oleskelulupahakemuksen vastaanottaa ulkomailla Suomen edustusto ja Suomessa Maahanmuuttovirasto. Maahanmuuttovirasto päättää hakemuksen hylkäämisestä sekä oleskeluluvan myöntämisestä, peruuttamisesta ja uusimatta jättämisestä.

Oppi- tai koulutusopimus

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) mukaan koulutusta voidaan järjestää työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä joko oppisopimuskoulutuksena tai koulutusopimukseen perustuvana koulutuksena. Oppisopimuskoulutus on pääosin työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta, jota täydennetään tarvittaessa muissa oppimisympäristöissä tapahtuvalla osaamisen hankkimisella. Oppisopimuskoulutus perustuu opiskelijan ja työnantajan väliseen kirjalliseen määräaikaiseen työsopimukseen. Oppisopimuksen tekemisen edellytyksenä on, että koulutuksen järjestäjä ja työnantaja sopivat kirjallisesti oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä. Koulutusopimukseen perustuvassa koulutuksessa opiskelija hankkii osaamista työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä, mutta ei ole työsuhteessa eikä saa palkkaa. Koulutuksen järjestäjä sopii kirjallisesti koulutusopimustyöpaikan edustajan kanssa opiskelijan osaamisen hankkimisesta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä.

Opiskelija voi suorittaa oppisopimuskoulutuksena koko tutkinnon tai yksittäisiä tutkinnon osia. Koulutusopimukseen perustuvana koulutuksena ei voi suorittaa yhdellä koulutusopimuksella koko tutkintoa. Koulutusopimus voidaan sopia tutkinnon osittain tai tutkinnon osaa pienemmistä kokonaisuuksista.

Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskelijaksi ottamisesta ja siitä, että opiskelijalla on riittävät edellytykset koulutuksen suorittamiseen. Järjestäjällä on vastuu siitä, että opiskelija saa opiskelun edellyttämän opetuksen, ohjauksen ja muut tarvittavat tukitoimet. Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on laatia aloittavalle opiskelijalle ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetty henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS), johon kirjataan yksilölliset osaamisen tunnistamista, tunnustamista, hankkimista, kehittymistä ja osoittamista sekä ohjaus- ja tukitoimia koskevat tiedot. Koulutuksen järjestäjä laatii ja päivittää HOKSin yhdessä opiskelijan kanssa. Jos koulutus tai osa siitä järjestetään oppisopimuskoulutuksena tai koulutusopimukseen perustuvana koulutuksena, myös työnantaja tai

koulutussopimustyöpaikan tarjoaja osallistuu HOKSin laadintaan ja päivittämiseen. HOKSin ja sen muutokset hyväksyvät koulutuksen järjestäjä ja opiskelija sekä oppisopimuskoulutuksessa ja koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa myös työnantaja. HOKSista ilmenee tutkinnon osittain tutkinnon perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai osaamisen hankkimisen tarkka ajankohta ja tapa eri oppimisympäristöissä (esim. verkko-opintoina, oppi- tai koulutussopimuksena, oppilaitoksen oppimisympäristöissä).

Jos HOKSissa suunnitellaan osaamisen hankkimista oppi- tai koulutussopimuksena, sovitaan oppi- tai koulutussopimuksesta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 70 § ja 71 § mukaisesti. Oppi- tai koulutussopimukseen tulee liittää opiskelijan HOKS siltä osin kuin se koskee oppi- tai koulutussopimusta.

Opiskelijan oleskeluvalla voi suorittaa osan koulutuksesta (HOKSiin merkitystä osaamisen hankkimisesta) myös oppisopimuskoulutuksena. Tällöin esimerkiksi kokonaiseen tutkintoon tähtäävästä osaamisen hankkimisesta voi yhteen tutkinnon osaan tehdä oppisopimuksen. Jos opiskelijan HOKSiin merkitystä osaamisen hankkimisesta pääosa tapahtuu työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä oppisopimuskoulutuksena eli määräaikaisessa työsuhteessa, tulee oppisopimuskoulutukseen osallistuvalla olla työntekijän oleskelulupa. Jos opiskelija on suorittanut tutkintoaan ensin oppilaitoksen oppimisympäristöissä, mutta HOKSia myöhemmin muutetaan siten, että pääosa jäljellä olevasta osaamisen hankkimisesta toteutetaan oppisopimuskoulutuksena, tarvitsee opiskelija työntekijän oleskeluluvan.

Työntekijän oleskelulupa

Ulkomaalainen tarvitsee pääsääntöisesti työluvan eli työntekijän oleskeluluvan, jotta hän voi työskennellä Suomessa. Jos opiskelijan HOKSiin merkitystä osaamisen hankkimisesta pääosa tapahtuu työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä oppisopimuskoulutuksena, tulee oppisopimuskoulutukseen osallistuvalla olla työntekijän oleskelulupa.

Työntekijän oleskelulupahakemus käsitellään Maahanmuuttovirastossa yleensä kaksivaiheisessa menettelyssä, johon kuuluu saatavuusharkinta, työsuhteen ehtojen varmistaminen ja mahdollisten koulutussikä muiden edellytysten tutkiminen. Ulkomaalaisella työntekijällä on oleskeluvassa myönnetty työntekooikeus alalle, jolla hän tulisi työskentelemään.

Oleskeluluvan myöntää Maahanmuuttovirasto, mutta ennen päätöksentekoa TE-toimisto tekee hakemukseen osapäätöksen. TE-toimisto arvioi, onko avoinna olevaan tehtävään saatavilla työvoimaa työmarkkinoilta, ovatko työehdot lain ja työehtosopimusten mukaiset, onko työntekijän toimeentulo turvattu maassa oleskelun aikana ja onko työnantajalla kyky ja halu suoriutua työnantajaveloitteestaan.